

การใช้ประโยชน์ของจุดสถิติการเรียนรู้ของเกษตรกรในการเข้าถึงเทคโนโลยี การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ศึกษากรณีภาคเหนือตอนล่าง

ผจงศักดิ์ วงษ์สง่า

สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการประมง เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๐๐

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์ของจุดสถิติการเรียนรู้ของเกษตรกรในการเข้าถึงเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โครงการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรประจำตำบล (2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์ของจุดสถิติการเรียนรู้ของเกษตรกรกับการใช้ประโยชน์ของจุดสถิติการเรียนรู้ของเกษตรกรในการเข้าถึงเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (3) เพื่อศึกษาถึงปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการใช้ประโยชน์ของจุดสถิติการเรียนรู้เพื่อเข้าถึงเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ภายใต้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาได้แก่ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมที่จุดสถิติการเรียนรู้ด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ในเขตภาคเหนือตอนล่าง 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครสวรรค์ อุทัยธานี กำแพงเพชร ตาก สุโขทัย พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ และอุตรดิตถ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 – 2550 รวม 4 ปี โดยภาครัฐได้จัดให้มีการฝึกอบรมรวมทั้งจัดสรรปัจจัยการผลิตให้ไปทดลองปฏิบัติในไร่นาของตนเองด้วย รวมมีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น จำนวนประมาณ 12,000 ราย สำหรับเทคนิคในการสุ่มตัวอย่าง ใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ใช้การหาค่า t - test และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า 2 กลุ่ม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วนการหาค่าความสัมพันธ์ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 37.91 ปี ส่วนมากสำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 46.5 โดยพบว่าเกษตรกรส่วนมาก ร้อยละ 33.3 มีอาชีพด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างเดียว และส่วนมาก มีรายได้รวมของครอบครัวอยู่ในช่วงระหว่าง 7,001 – 10,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 31.0 ส่วนเหตุผลที่ทำให้เกษตรกรมาเข้ารับการอบรมที่จุดสถิติการเรียนรู้ พบว่า ส่วนมาก คิดเป็นร้อยละ 30.3 ให้เหตุผลว่า ต้องการมาหาความรู้เพิ่ม ถูกชักชวนมา และต้องการมาหาเพื่อนในอาชีพเดียวกัน

การใช้ประโยชน์ของจุดสาธิตการเรียนรู้ของเกษตรกรในการเข้าถึงเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ในภาพรวมพบว่า เกษตรกรมีระดับใช้ประโยชน์ของจุดสาธิตการเรียนรู้ในระดับไม่เคยนำไปปฏิบัติ แต่เมื่อพิจารณาการใช้ประโยชน์ของจุดสาธิตการเรียนรู้ของเกษตรกรเฉพาะด้านการพัฒนาอาชีพของตนเอง พบว่า เกษตรกรมีการใช้ประโยชน์ของจุดสาธิตการเรียนรู้ในระดับเคยนำไปปฏิบัติเป็นบางครั้ง แต่เมื่อพิจารณาในด้านการสร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ กลับพบว่า เกษตรกรมีระดับใช้ประโยชน์ของจุดสาธิตการเรียนรู้ในระดับไม่เคยนำไปปฏิบัติ

สำหรับในเรื่องของ ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์ของจุดสาธิตการเรียนรู้ของเกษตรกร พบว่า ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพทางสังคม การศึกษา อาชีพ รายได้ รวมทั้งในปัจจัยในเรื่องของการนำปัจจัยการผลิตที่ได้รับ ไปทดลองปฏิบัติที่บ้านของเกษตรกร ความพึงพอใจในการเข้ารับการฝึกอบรมที่จุดสาธิตการเรียนรู้ และ ความพร้อมของจุดสาธิตการเรียนรู้ในการให้บริการ มีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์ของจุดสาธิตการเรียนรู้ของเกษตรกรในการเข้าถึงเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของเกษตรกร ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

สุดท้ายในเรื่องของปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการใช้ประโยชน์ของจุดสาธิตการเรียนรู้ เพื่อเข้าถึงเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ภายใต้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล พบว่า ประเด็นปัญหา 3 ข้อที่เกษตรกรให้ความสำคัญเรียงตามลำดับ ได้แก่ จุดสาธิตมีการพัฒนาเทคนิคน้อยไป (ไม่ค่อยมีอะไรเพิ่มเติม) จุดสาธิตมีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ไม่ตรงกับเกษตรกร และเวลาไปจุดสาธิตแล้วไม่พบวิทยากรที่จะแนะนำหรือปรึกษา

คำสำคัญ : การใช้ประโยชน์ของจุดสาธิตการเรียนรู้ เทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

**Utilization of the Farmers' Knowledge Demonstration Center in Accessing Aquaculture Technology
: Case Study in the Lower Part of the Northern Region of Thailand**

Prachongsak Wongsanga

Fisheries Technology Development and Transfer Bureau, Department of Fisheries,

Kasetsart Campus, Bangkok 10900, Thailand .

ABSTRACT

The study aimed to 1) determine the characteristics relevant to the utilization of the Farmers' Knowledge Demonstration Center in accessing Aquaculture Technology, 2) study relationship between factors influencing the utilization of the Farmers' Knowledge Demonstration Center and the utilization of the Farmers' Knowledge Demonstration Center in accessing Aquaculture Technology, and 3) identify problems and suggestions of the farmers on the utilization of the Farmers' Knowledge Demonstration Center in accessing Aquaculture Technology of the Sub-district Agriculture Service and Technology Transfer.

The participant of the study were 12,000 farmers from nine provinces in the lower part of the northern region of Thailand, namely Nakhon Sawan, Uthai Thani, Khampangphet, Tak, Sukhothai, Pissuloke, Pichit, Petchaboon and Utharadit, who were participated in the training project on Aquaculture Technology at the Farmers' Knowledge Demonstration Center in 2004 – 2007. At the end of those training farmers were given some production inputs for trying in their own farms. The multi-stages sampling technique was used to select farmers for the study. The interviewing questionnaire was developed as tool for collecting data from the farmers. The statistical analysis used in the study included percentage, mean, standard deviation, t-test for the study on differences of the mean between 2 groups, and one oneway anova for the study on differences of the mean of more than 2 groups with the confidence level 0.05. Pearson's correlation coefficient was used for the study on relationship with the confidence level 0.01

The study showed that majority of the sampled farmers were male with an average age of 37.91 years old, while majority of them or 46.5 percent completed junior high school. The results further indicated that 33.3 percent of farmers solely engaged in aquaculture as their occupation. Total monthly income of 31 percent of the sampled farmers was 7,001-10,000 baht. 30.3 percent of the farmers indicated that they participated in the training at the Center because they wanted to enhance their knowledge, were persuaded by friends, and wanted to have friends who have same occupation.

Regarding the utilization of Farmers' Knowledge Demonstration Center in accessing Aquaculture Technology, the overall result showed that the utilization of the Center was at the level of "never apply" for in their farms. However, considering the utilization of Farmers' Knowledge Demonstration Center for the purpose development of their occupation, the result showed at the level of "sometimes" utilized the Center. Considering the establishment of Aquaculture Farmer's Network, the result showed that the utilization of the Center was at the level of "never use" for their implementation.

The study on factors influenced the utilization of Farmers' Knowledge Demonstration Center showed that the general characteristics of farmers i.e. sex, age, social status, occupation, income; the use of production inputs provided to farmers for using at their farms, farmer's satisfaction in the training at the Farmers' Knowledge Demonstration Center and readiness of the Center in providing service to the farmers had positive relationship with the utilization of the Center by the farmers in accessing Aquaculture Technology at the confidence level 0.01.

Finally, the study on problems and suggestions by the farmers in the utilization of the Farmers' Knowledge Demonstration Center in accessing Aquaculture Technology of the Sub-district Agriculture Service and Technology Transfer indicated that 3 priority problems were the low development of technology of the Center, the species trained for aquaculture were different from their cultured species, and there were no responsible farmer at the Center to provide advice and services during their visit.

Key words: *Utilization of Farmers' Knowledge Demonstration Center, Aquaculture Technology*